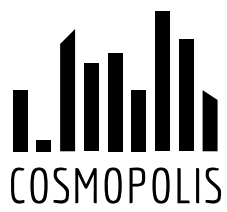

The book cover features a surreal illustration. At the top, a woman's face is shown in profile, looking upwards, with a red flower positioned near her eye. At the bottom, another woman's face is shown in profile, looking downwards, with a red flower near her mouth. The background is a light blue sky with a dark blue horizon line. The title is centered in the middle of the cover.

ROBERTA RECCHIOVÁ

Vždycky zbývá naděje

ROBERTA RECCHIOVÁ

Vždycky zbývá naděje

ROBERTA RECCHIOVÁ

Vždycky zbývá naděje

Přeložila Olga Čaplyginová

Roberta Recchia

Tutta la vita che resta

Copyright © Rizzoli, 2024

Copyright © Roberta Recchia, 2024

Czech edition published by arrangement with Laura Ceccacci Literary

Agency through Agentia Literara Livia Stoia.

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2025

Translation © Olga Čaplyginová, 2025

Cover illustrations © Pierre Mornet, 2024

ISBN 978-80-247-1131-7

Mé babičce Agatě

PROLOG

PROBUZENÍ, 1980

Až do konce svých dní si Marisa Ansaldová uchovávala živoucí vzpomínku na ono srpnové probuzení. Jako by to bylo včera, viděla, jak noří obličej do dlaní plných studené vody a otře se chladem. Vzduch se toho dne ani nehnul. Za otevřeným oknem a pláží tam venku bylo tiché moře. Jak sluneční svit postupně stoupal podél kachliček v koupelně, pomalu si rozčesávala vlasy a se špetkou marnivosti si připomněla, že jako dívka mívala tentýž zlatavě hnědý odstín. Pak nechala svůj pohled bez hořkosti sklouznout ke známkám svých blížících se padesátých narozenin.

Jako obvykle, i během prázdnin v domě na pláži vstávala brzy. Trávila tyto chvíle o samotě a v tichosti, než se uchýlila jako pokaždé k stejným pohybům, které předcházely rannímu rituálu přípravy kávy a jimiž budila svého manžela.

Toho dne, když si oblékla župan a převázala si ho v pase, však zahlédla v zrcadle na dveřích skříně Stelviův odraz. Zalitý potem stále ještě hluboce spal v jejich posteli. Přepadla ji najednou touha, jako se jí to už dlouho nestalo. Už mezi nimi nebyla ta vášeň jako dřív, ale omlouvali si toto ochabnutí citů únavou, neustálou přítomností dcery v domě

a našpicovaným uchem její matky, které je drželo zpátky. Pomalu se otočila a v přítmí pokoje pocítila náhlou touhu dotknout se jeho nahé hrudi, povískat ho ve vousech.

Možná to bylo představou začínajících prázdnin nebo tichem zhuštěným intimitou, že jí rty projelo mravenčení a pocítila žízeň po jeho drsných polibcích a příjemné teplo mezi stehny.

Vášeň se vynořila stejně netrpělivě jako kdysi. Vtom zaslechla pootevřenými dveřmi kroky své matky Letizie blížící se chodbou. Usmála se pro sebe a smířená s promarněnou příležitostí věnovala manželovi láskyplný pohled a vyšla z pokoje.

A to bylo naposledy, kdy Marisa Ansaldová pocítila tělesnou touhu. Poslední světlý okamžik jejího života „předtím“.

KAPITOLA I

ŽIVOT „PŘEDTÍM“

Ale kdy vlastně tenhle život „předtím“ začal?

Když se rozhodla vzít si Stelvia Ansalda, řekla by jistě Marisa.

Začal přesně v ten okamžik, když se spolu mlčky procházeli po ulici Via del Moro a ona se otočila, aby na něj pohlédla:

„Chci si tě vzít! Pojďme se vzít!“ Řekla to náhle, tónem člověka, který se nezdráhá udělat něco bláznivého.

Zůstal na ni zmateně a udiveně zírat. Nevydal ani hlásku, ale hlavou mu kroužila řada otázek začínajících slovy „co když“, „ale“, „proč“. Pak mu však zamilovanost do téhle ženy s drolíčky zdobícími úsměv na její tváři a s živým a upřímným pohledem, který nedokázal lhát, všechny tyto otázky zodpověděla. Beze slova přikývl. Když ji vzal kolem ramen a stiskl její ruku ve své, začal její život „předtím“.

Bylo to jedné listopadové neděle roku 1956.

Před svatbou se Stelviem žila Marisa s rodinou. V jejích vzpomínkách se roky dětství a dospívání trochu pomíchaly podobně jako ve velkém albu černobílých fotografií. Scény, které postupně bledly, jak čas stíral jejich obrysy a pomalu

rozostřoval detaily. Byla to léta strávená s rodiči a sestrou Emmou. Dlouhá řada dní klidných i bouřlivých, ale vždy přívětivých jako objetí s otcem, jehož břicho, kulaté jako veliký meloun, bylo neustále zahalené do uzenářské zástěry.

Marisa si nedokázala vzpomenout, kdy Stelvia spatřila poprvé. Prostě se objevil v jejím životě jako vedlejší postava na plátně v biografu, v pozadí filmu, který sledovala bez zájmu. Možná to bylo začátkem roku 1954, kdy dal Ruggero, poslíček z pekárny Camastra, výpověď a vydal se hledat štěstí do Turína. Zabraná do svých záležitostí a práce v rodinném obchodě s potravinami si Marisa dlouho toho tichého mladíka, jenž chodíval brzy ráno roznášet Camastrovo pečivo místo Ruggera, nevšimla. Každý den před otevřením obchodu rovnala zboží do regálů, připevňovala cenovky, zapisovala objednávky k vyřízení, zatímco její otec ve sněhobílé zástěře ukládal čerstvé potraviny do nového chladicího pultu, na který byl pyšný, jako kdyby to bylo jeho dítě. Když Stelvio dorazil, nenápadně dvakrát poklepal na sklo u dveří a čekal, až mu Marisin otec otevře, aby mu předal koše s bagetkami a ostatním pečivem. Otec je spěchal vyprázdnit, aby mu je mohl vrátit, a Stelvio si zatím přišel k pokladně nechat podepsat stvrzenku. Jen srdečný pozdrav „dobrý den“ a poděkování, každé ráno kromě neděle. Marisa měla ale tou dobou plnou hlavu svého snoubence Francesca, který dva roky předtím odešel do Švýcarska pracovat jako číšník do hotelu Bellavista u Ženevského jezera. Byla to od něho samozřejmě oběť. Museli snášet odloučení a vystačit si s dopisy, ale přísliby trpělivé čekání přižívovaly. Aby ji Francesco utěšil, neustále jí připomínal, že to dělá pro ně, aby vydělal dostatek peněz na otevření velké kavárny přímo na náměstí, před

kteřou by bledly i ty na ulici Via Veneto. Když se mu podařilo vrátit se na pár dní do Říma, líčil jí dopodrobna poté, co se spolu pomilovali, jaká jejich kavárna Gran Caffé Malpighi bude: stolečky a židle v secesním stylu, růžový mramor, štukové stropy, nasvícené vitríny rámované ozdobným kováním, živá hudba po páté hodině odpoledne. Francesco rozhodl, že Marisa nebude ani stát za kasou, ani obsluhovat, na to budou mít zaměstnance. Jen by se tu a tam objevila oděná do kožichu, jak se na paní majitelku sluší a patří. Marisa se tomu napoprvé zasmála a namítla, že jí pracovat nevádí. Byla na to zvyklá, v rodinném obchodě byla od té doby, co vyšla ze školy, a nijak ji to netrápilo. Kromě toho by se ušetřilo za jednoho zaměstnance, zejména na začátku. Ale on trval na svém, protože ji chtěl odměnit za všechno to čekání a vynahradit to jejím rodičům, kteří ji po takové době už chtěli vidět zaopatřenou.

Marisa byla mladá, zamilovaná a roztržitá. V listopadu roku 1955 se po šesti měsících, kdy se neviděli, vydal Francesco do Říma na pohřeb své tety z matčiny strany. Zármutkem nad její ztrátou se příliš netrápili, zato vášeň umocněná velkou vzdáleností a odloučením je pohltila natolik, že hned po Vánocích si byla Marisa jistá, že čeká dítě.

Jednoho rána koncem prosince v slzách prosila rodinného lékaře, aby o tom před jejími rodiči pomlčel, a pospíchala do obchodu, přičemž své zdržení otci vysvětlila nějakou banalitou. S další omluvou pak sešla do malého skladu, kde nervózně přecházela sem a tam. Ten stud, ten strach... a Francesco tak daleko... Přemožena zmatkem si krátce poplakala, pak si opláchla oči studenou vodou a řekla si, že to přece není konec světa. Svatba by se dala zařídit za pár týdnů a pak by

mohla následovat Francesca do Švýcarska a tam zůstat tak dlouho, jak to bude nutné. V minulosti mu to navrhovala už mnohokrát, ale on raději odmítl, protože mu Grand Hotel poskytoval zdarma ubytování a stravu ve dvoulužkovém pokoji, který sdílel s kolegou. Byla to příjemná úspora, protože na konci měsíce, po odečtení toho, co posílal rodině, mu zůstal téměř celý plat. Ale teď se s tímhle drobečkem na cestě všechno změnilo. Bylo třeba jednat rychle, ať už s jakýmkoli úmyslem, a nezáleželo na tom, co tomu řeknou lidé.

Následující neděli se vymluvila, že musí navštívit přítelkyni v nemocnici Santo Spirito, a zavolala Francescovi z telefonní budky v centru města. Mladá dáma na ústředně ji nechala čekat celou věčnost. Pak ji nějaký muž v Grand Hotelu, který naštěstí uměl italsky, nechal znovu čekat, zatímco přepojoval hovor do restaurace. Marisa se v duchu modlila, aby si pospíšili, protože s příplatkem za naléhavý hovor jí nezbyvalo moc telefonních žetonů navíc. Pak konečně uslyšela na druhé straně Franciscův hlas a zněl tak krásně a starostlivě, že ji potěšil a trochu jí ulevil od trápení, které ji už dva dny tížilo v žaludku.

„Mimì! Stalo se něco?“ Vždycky jí tak říkal. Mimì. Bylo znát, že se snažil přiběhnout k telefonu okamžitě.

Marisa to zkrátila, protože mincí bylo čím dál méně. „Ano, Francé, stalo. Musíš přijet do Říma, musíme si promluvit.“

„Do Říma? Teď? A co se stalo?“

„To ti nemůžu říct. Musíme si promluvit.“ Ztišila hlas takovým způsobem, že do jejího tónu pronikla jemnost a výmluvná něha, a usmála se, než dodala: „Musíš přijet co nejdřív, ale neboj se. Jsem v pořádku... jsme v pořádku.“

Na druhé straně slabě zapraskalo a rozhostilo se dlouhé

ticho přerušované jen cinkáním nádobí zpovzdálí. „Řekla jsi to někomu?“ Promluvil tak tiše, že ho sotva slyšela.

Marisa pomalu zavrtěla hlavou zaskočená tou otázkou. „Ne, samozřejmě že ne.“

„Po Novém roce přijedu, ale nikomu to neříkej. Uvidíme se ve čtvrtek večer v šest hodin u mé tety. Budu tam na tebe čekat.“

Než stihla doříct „tak dobře“, bez rozloučení zavěsil.

Marisa se vracela pěšky a choulila se do vlněného kabátu. Ochladilo se. Lehký, ale neodbytný vítr jí rozevlál šátek, do něhož si zahalila vlasy a krk. Tramvaje kolem ní projížděly jedna za druhou, ale ona si jich nevšímala, i když ji bolely nohy. Byla vděčná, že už je tma, protože mohla dát průchod zklamání a sklíčenosti, které se jí řinuly z očí, aniž by se musela obávat zvědavých pohledů kolemjdoucích. Že by to Francesco nepochopil? A pokud přece jen ano, jak věřila, co měla znamenat jeho reakce? Ta náhlá otažitost a chlad, s jakými sjednával schůzku, jako by to byla nepříjemná záležitost k vyřízení. Bez jemnosti. Bez citů. Marisa se to snažila pochopit: vždycky to byl ambiciózní muž s hlavou plnou jasně daných a nalinkovaných plánů. Nechtěl žít stejný život jako jeho otec, operátor v telefonní ústředně TETI, s pěti hladovými krky, které musel s omezenými prostředky uživit. Nebylo to však právě to, co se jí na něm vždycky líbilo? Těžko mohla popřít, že neplánované dítě, jež má přijít dřív, než chtěli, s tím vším pěkně zamává. Ale kvůli tomu koneckonců přece tolik šetřil, ona sama má něco naspořeno na knížce a taky tu byl ještě dědický podíl z prodeje bytu po tetě z matčiny strany, která zemřela jako stará panna. Byla přesvědčená, že společně najdou řešení, aniž by museli přinést

příliš mnoho obětí. Než dorazila domů, řekla si, že Francescův chlad je přece jen pochopitelný, a cítila se skoro až provinile, že nedokázala najít lepší způsob, jak mu říct, že se stane otcem.

Dny až do onoho čtvrtka po Novém roce se zdály být nekonečné. Aby nějak vysvětlila svou skleslou náladu, předstírala nachlazení doprovázené horečkou, pálením v krku a bolestí hlavy, která ne a ne ustát. Ochotně přijímala matčino teplé mléko s medem, dlouhé hodiny odpočívala, jak jí nařídil otec, a zůstávala zavřená v pokoji, jež kdysi sdílela se starší sestrou Emmou, která se před dvěma lety provdala. Emma se o rodinný obchod nikdy nezajímala. Ve čtrnácti letech odešla pracovat do krejčovství, protože se chtěla stát modistkou, a jelikož si vedla dobře, rodiče jí začátkem jedenapadesátého roku přispěli na otevření malé oděvní dílny v ulici Via Pinerolo. Potom poznala Emanuela Basseviho, židovského obchodníka s látkami, jenž z lásky k ní přerušil veškeré styky s rodinou a smířil se s tím, že bude vymazán z jejich nesmiřitelného světa. Vydržel i bolest, kterou mu působila otcova kletba, již zopakoval i na smrtelné posteli. Navzdory tomu všemu z nich teď byl spokojený pár. Svého prvorozeného syna pojmenovali Donato po zesnulém dědečkovi z otcovy strany, protože se Emanuelovi zdálo, že tak odčiní křivdu, kterou způsobil svému otci, jenž ho až do svatby s Emmou hluboce miloval a nic mu neodepřel. Po celé ty roky zasnoubení s Francescem snila Marisa o takovém svazku, který by také tak dokázal odolat překážkám a strastem.

Když konečně nadešlo čtvrtední dopoledne, řekla, že už se cítí lépe, a zašla si do kadeřnictví nechat si udělat vlasy, byť je už měla umyté a načesané více než dost. Poprosila

přítelkyni Clélii, aby ji kryla, a vydala se tramvají do čtvrti Porta Maggiore. Na smluvenou schůzku dorazila o hodinu dřív, ale přesto se pokusila zaklepat, nejprve váhavě, pak důrazněji. Francesco přišel otevřít. Na sobě měl košili, první tři knoflíčky rozepnuté a zastrčené manžety. Pozdravil ji s potměnělým výrazem. „Pojď dál,“ řekl jen a ustoupil stranou. Marisa sevřená neklidem se ani neměla k tomu ho obejmout.

V uplynulých dvou letech byli v tomhle bytě už několikrát, protože teta Costantina trávila před smrtí více času v sanatoriu než doma. Scházeli se tu tajně, aby mohli být spolu, už ode dne, kdy se Marisa rozhodla, že se mu odevzdá, aby nehledal jinde to, co mu může dát ona, protože se milují. Hned po tom prvním odpoledni stráveném v nóbl ložnici tety Costantiny si byla Marisa ještě jistější, že Francesco Malpighi je mužem jejího života. Když ho viděla ležet vedle sebe, s očima plnýma jí samotné, opustil ji všechn stud i zdravý rozum. Bývala tam tak šťastná, a přesto toho večera měla Marisa pocit, jako by ji stěny obložené amarantem i nábytek plný cetek drtily a dusily.

Francesco ukázal na podnos s alkoholem. „Dáš si skleničku?“

A když Marisa pomalu zavrtěla hlavou, pokynul jí, aby se posadila. Poslechla, aniž si to uvědomila, a sedla si na pohovku s vysokým opěradlem lemovaným zlatem a s omšělými, měkkými polštáři, do kterých se zabořila trochu víc, než chtěla. Stále měla na sobě kabát a rukama svírala ucha kabelky.

Tahle mužná, štíhlá postava, jež si i navzdory únavě dokázala udržet jistou eleganci, to tělo, které poznala všemi smysly, co jí příroda nadělila, jí najednou byly cizí. Stál

vzpřímeně, s rukama v kapsách a držel si odstup. Byl zamračený, s tváří sice otočenou směrem k ní, ale ani jednou se mu nepodařilo se na ni skutečně podívat, přestože na ni upíral zrak. Jako slepec, který se na ni dívá, aniž ji vidí. Nebo spíš který se dívá, ale nechce ji vidět. Marisa místo zoufalství překvapivě pocítila, jak v ní narůstá klid. Byla připravená plakat a prosit, protože věděla, jak to dopadne, věděla to už od onoho telefonátu v hotelu, i když lhala sama sobě, aby se nezhroutila. Sebrala v sobě veškerou sílu, aby čelila té chvíli, jako by šlo o bitvu, ale teď se jí srdce zklidnilo a dech zpomalil. Hleděla mu upřeně do tváře a čekala.

„Myslel jsem, že v únoru přijedu a promluvíme si, Mimì.“ Trochu oddálil lokty, aniž vyndal ruce z kapes.

Marisa trpělivě naslouchala.

„Tolik se toho změnilo...“, pokračoval. „Co ti mám říct?“ Její mlčení a pevný, upřený pohled ho začal znervózňovat. „Ten čas, vzdálenost... Vždycky jsem tě měl rád, ale věci se mění.“ Jeho tón se také nepatrně změnil, jako by odpovídal na otázku, kterou však nikdy nevyslovila. „Musíš mě přece pochopit, Mimì!“

Marisa se pomalu, zhluboka nadechla. „Ale je to i tvoje dítě,“ promluvila potichu a nevýrazně.

„Já vím, já vím,“ přikyvoval energicky a samým rozčilením mu vystoupila žíla na čele. Vytáhl ruce z kapes a začal jimi máchat, aby ještě zdůraznil zoufalství, které tak dával najevo. „Chtěl jsem ti to říct jinak a jindy...“

„Říct mi co?“

Bez špetky studu se jí Francesco přiznal: „Já jsem se ve Švýcarsku zasnoubil s jinou!“ K jeho údivu jen nepatrně nadzvedla obočí.

„S dcerou majitele hotelu. Chápeš, co to znamená pro někoho, jako jsem já?“ Ta slova mu vyklouzla ze rtů, když se nad ni mírně sklonil a opět schoval ruce do kapes. „Dcera majitele, Mimì!“

Marisa neznatelně přikývla. „Partie...“ Koutek rtů se jí zkřivil do hořkého úsměvu. Rozhostilo se ticho, které rušilo jen tikání hodin. Najednou pocítila potřebu nechat se myšlenkami unést jinam a pohledem pomalu sklouzla k malému kulatému stolku vedle pohovky. U prázdné křišťálové vázy stála soška z jemného bílého porcelánu. Dáma s melancholickým pohledem houpající se na houpačce pod rozkvetlým stromem, zachycená ve věčné nehybnosti a pokrytá souvislou vrstvou prachu. Bylo jí líto tety Costantiny, která zřejmě po tolik let neměla jinou společnost než tyhle kýčovitě sochy. Za celé ty měsíce nikdy nepostřehla osamělost stáří, která z těch zdí vyzařovala.

„A co si mám teď počít já?“ Zeptala se a ani se na něj nepodívala, pohled měla stále upřený na sošku. Postřehla jen, jak váhavě vytahuje ruku z kapsy.

„Tady je adresa jedné důvěryhodné paní v Garbatelle. Když tam přijdeš ve čtvrtek odpoledne okolo druhé, řekne ti, co dělat.“

Marisa bez rozpaků zvedla oči k tomu, co křečovitě a nervózně tiskl v ruce. Uviděla lístek do kina, přeložený napůl a zmačkaný, s adresou psanou prostým, ale jí neznámým rukopisem. Pohlédla mu do tváře, jako by se chtěla ujistit, že je to skutečně on, muž, s nímž plánovala strávit zbytek života, ten, s nímž se důvěrně smála, ústa přitisknutá na ústa s vášní, která rozechvívala jejich nitro.

Zůstala dál nehybně sedět a Francesco se natáhl, aby ji

chytil za zápěstí a vmáčkl jí lístek do dlaně. Bylo to poprvé, co se jí dotkl od chvíle, kdy přišla. To gesto bylo tak hrubé, až ucukla. Vstala a lístek nechala spadnout na zem.

„Mimì, pochop mě přece!“ Zopakoval prosebně a sklonil se, aby lístek zvedl.

„Co mám pochopit?“ zašeptala.

„Takhle mě zničíš!“

Trhla sebou ještě víc. „Vrať se do Švýcarska. Nic od tebe nechci.“

Francesco jí sevřel paži, a jak se nad ní tyčil, zračilo se v jeho tváři potměšilé nelibostí ještě víc nedůvěry než v jeho slovech.

„Mari, jestli se to dítě narodí, budou všichni vědět, že je moje.“

Pevně se vymanila z jeho sevření. „Jak to? Copak bys nemohl být paroháč?“ Provokovala ho a nespouštěla z něj pohled.

„Nevykládej nesmysly!“

„Když jsem šla s tebou, tak jsem mohla jít i s kýmkoli jiným, ne?“

Vzteky mu vyrazil z těla spolu s proudem vzduchu z nosních dírek. „Měj sakra rozum!“ vykřikl. „Co tím proboha získáme, když se to dítě narodí?“

Marisa ho chtěla udeřit do tváře, ale neměla sílu. Sevřela kabelku, kterou předtím nechala sklouznout mezi polštáře na pohovce, a vydala se ke dveřím. Znovu ji popadl a přitáhl k sobě tak akorát, aby se mohl sklonit a vytáhnout něco z kapsy kabátu, jenž ležel na opěrce pohovky. Pokusila se vyprostit z jeho sevření, ale marně. Tentokrát ji Francesco do ruky vložil malou ruličku zabalenou do novin a přelepenou lepicí páskou. Marisa jen pootevřela dlaň, aby její obsah neupustila na zem, a podívala se na ni.

„To jsou švýcarské franky, neměl jsem čas je vyměnit. Na Largo di Santa Susanna je velká banka, tam ti je vymění raz dva.“ Na chvíli se zamyslel, pak jí strčil do kapsy lístek do kina s adresou a téměř uklidňujícím tónem dodal: „Je to pěkná částka. Tu paní v Garbatelle už jsem zaplatil, tohle je pro tebe.“

Marisa se podívala na ruličku bankovek. Francesco je pečlivě uspořádal, možná kvůli diskrétnosti nebo aby nepřekážely. Anebo protože si myslel, že to tak pro ni bude lepší, když je pokladní v lahůdkářství. Najednou jí připadalo, že v rukou drží bezmeznou nízkost muže, kterému dala všechno.

„Jsi chytrá žena,“ zašeptal jí s opětovnou laskavostí a pomalu uvolňoval sevření, jako by jí chtěl dopřát čas, aby se vzpamatovala, než ji nechá odejít.

Podívala se mu do očí. Vyčetla z nich všechna muka, která v posledních dnech prožíval: úzkost, neklidný spánek poznamenaný strachem zbabělce, výčitky svědomí, jež dokázal zahnat pouze zlobou. „Kdybych byla chytrá žena, tak bych tu dnes nebyla,“ odpověděla mu klidně. Pomalu vytáhla z kapsy lístek do kina a téměř jemně mu ho vložila do ruky spolu s ruličkou bankovek. Zastavila se a ponechala prsty na jeho ruce, takže i on měl čas pocítit plnou váhu své nicotnosti ve své dlani. Nejraději by mu řekla, aby se už neukazoval, ale věděla, že to není třeba.

Marisa se k němu otočila zády a cítila, jak ji jeho oči sledují a pozorují, jak otevírá dveře bytu a odchází.

Nechala ho tam, v zaprášeném bytě tety Costantiny.

— — —